

Raad van Advies Waddenzeehavens
20 september 2021 van 18.00 – 20.00 uur

*Verslag van de tweeëntwintigste
Raad van Advies Waddenzeehavens*

20 september 2021

Ingrid de Vries
Arjen Bosch

Inhoud

Verslag Raad van Advies Waddenzeehavens van 20 september 2021	1
1. Agenda, verslag en mededelingen	1
Agenda en verslag	1
Mededelingen	1
2. Visserij en Green Shipping	1
3. Investeringskader Waddengebied	2
IKW trajecten en Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied	2
4. Ervaringen en suggesties Innovatieprogramma EcoPorts	3
Naar een EcoPort Innovatieprogramma	3
5. Trilaterale havensamenwerking	4
6. Update uit het Omgevingsberaad	4
7. Update Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied	4
8. Planning	5
9. Sluiting	5
Deelnemers	5

Agenda

1. Agenda, verslag en mededelingen
2. Visserij en Green Shipping
3. Investeringskader Waddengebied
4. Innovatieprogramma EcoPorts
5. Trilaterale havensamenwerking
6. Omgevingsberaad
7. Uitvoeringsprogramma Waddengebied
8. Planning

Verslag Raad van Advies Waddenzeehavens van 20 september 2021

De tweeëntwintigste Raad van Advies vindt plaats in restaurant Anna Casparii te Harlingen

1. Agenda, verslag en mededelingen

De nieuw benoemde voorzitter, mevrouw Anne-Wil Lucas opent de vergadering. Zij spreekt haar dank uit voor het in haar gestelde vertrouwen en gaat uit van een goede onderlinge samenwerking.

Agenda en verslag

- De aanwezigen stemmen in met de in de leidraad voorgestelde agenda.
- De aanwezigen stemmen in met het verslag van de vorige bijeenkomst, onder dankzegging aan Ingrid de Vries en Arjen Bosch.
- Naar aanleiding van het verslag van 25 mei 2021 vraagt Marco Glastra naar de actuele stand van zaken inzake het Pact van Marrum.
Meegedeeld wordt dat dit overleg nog niet heeft plaatsgevonden. Arjen Bosch geeft aan dat hij daar graag met Marco Glastra in petit comité verder over van gedachten wil wisselen.
Afspraak: Arjen zal dit contact op korte termijn tot stand brengen.
- Verder zijn er geen opmerkingen naar aanleiding van het verslag.

Mededelingen

Op 13 oktober zal er een commissiedebat lenW worden gehouden. Hieraan voorafgaand organiseren de provincies een 'Waddendiner'.

[Henk Staghouver geeft aan dat voor de havens 3 couverts beschikbaar zijn.](#)
[Belangstellenden kunnen zich voor het weekend bij Arjen Bosch aanmelden.](#)

2. Visserij en Green Shipping

Theo Mesker licht toe dat de visserijsector in zijn voortbestaan wordt bedreigd als er voor 2023 geen oplossing komt voor de stikstofdepositie van de garnalenkotters.

De gemeente Hollands Kroon heeft daarover een position paper opgesteld, die verspreid is onder de Tweede Kamerleden en de stakeholders. Over dit onderwerp heeft een goede kennisbijeenkomst plaatsgevonden in Lauwersoog. Daar is geconstateerd dat:

- Er meer tijd nodig is en
- De regelgeving aangepast moet worden aan deze situatie.

Een complicerende factor is dat de visserij bonden momenteel in een moeilijke periode verkeren.

De gemeente Hollands Kroon heeft samen met twee andere gemeenten het initiatief genomen om de samenwerking tussen de bonden en het Green Shipping programma te versterken. Inmiddels heeft de Tweede Kamer tijdens een hoorzitting over dit onderwerp gevraagd aan de minister van lenW om de doelgroep meer tijd te geven.

Op de vraag van Marco Glastra hoe zich dit verhoudt tot de Raad van Advies, antwoordt Arjen Bosch dat de Raad het Green Shipping programma heeft geïnitieerd. Dat is de reden dat de Raad daar aan tafel zit en we ook tijdens de Toogdag de minister daarop bevroegd hebben. Het elektrisch varen op waterstof is voor de (garnalen) visserijvloot vele malen beter omdat er dan niet alleen geen CO2-emissies zijn maar ook de stikstofemissie dan nul is.

Harm Post geeft aan dat de twee betrokken ministers toegezegd hebben te zullen assisteren bij de ombouw naar waterstof, dus op hoog politiek niveau zijn er beloftes

gedaan. Helaas werkt dit tot nu toe niet echt door naar de ambtelijke organisaties. De vissers zitten op één lijn en willen graag meedoen, want zij willen de uitstoot verminderen dan wel terugbrengen tot nul.

- De Raad ondersteunt het initiatief van de havengemeenten om de visserij te ondersteunen om tot een vlotte oplossing voor de stikstofreductie te komen.

3. Investeringskader Waddengebied

Gerben Huisman, directeur Waddenfonds, geeft een toelichting. Het Waddenfonds heeft drie verschillende subsidiestromen:

1. Majeure projecten en programma's;
2. Thematische subsidieregelingen en
3. Budget Lokale Innovaties.

De majeure projecten en programma's strekken zich over meerdere jaren uit en leveren een substantiële bijdrage aan het realiseren van de hoofddoelen van het Waddenfonds. Deze trajecten vallen onder het Investeringskader Waddengebied (IKW). Dit kader maakt investeringen mogelijk die het veranderingsproces naar een duurzame balans in natuur en economie ondersteunen. Om een voorbeeld te geven van de bedragen waarover dan gesproken wordt: in 2016 is € 190 miljoen van de Waddenfonds middelen gereserveerd voor deze majeure projecten/programma's.

Het IKW bestaat uit 6 thema's:

1. De Waddenzee
2. De Havenontwikkeling en Natuurverbetering
3. Het Versterken en Vermarkten van het Werelderfgoed
4. De Vitale Kust en de Afsluitdijk
5. Het Eems-Dollardgebied in balans en
6. De Eilanden op eigen kracht.

Op de vraag van de voorzitter wanneer nu iets een project is en wanneer een programma, antwoordt Gerben Huisman dat zij vooral kijken naar wat passend is. Daar is niet een algemeen geldend antwoord op te geven.

Inmiddels is er voor Havenontwikkeling en natuurverbetering al € 8 miljoen toegekend aan het programma Green Shipping en resteert er nog ca. € 22 miljoen. Omdat het Waddenfonds "eindig" is, is het van belang om vlot aan te geven welke trajecten ertoe doen.

IKW-trajecten en Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied

Green Shipping is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied, maar ook andere initiatieven kunnen een IKW-programma krijgen. Arjen Bosch neemt als voorbeeld Havenplaatsontwikkeling, dat ook in de Agenda voor het Waddengebied is aangekondigd.

Theo de Vries vraagt zich af of het juist is dat dan gekeken wordt naar de integrale ontwikkeling van de havens en hoe dat georganiseerd is. Paul Schoute geeft aan dat de (9 kust-) gemeenten een programma integrale kustplaatsen voorbereiden en dat we daar allemaal goed in moeten samenwerken. Ook de havens hebben hier belang bij dus het zou goed zijn de taken onderling te verdelen. Het gaat ook om het zoeken van verbinding tussen de gemeenten en de havens.

Paul Schoute merkt dat het Uitvoeringsprogramma van de Agenda in ontwikkeling is en aan het einde van dit jaar gereed is.

Gerben Huisman geeft wellicht ten overvloede aan dat in het IKW is vastgelegd dat het uitgangspunt is dat de bijdrage vanuit het Waddenfonds aan het IKW maximaal 50% zal

zijn. Om dit te kunnen realiseren is binnen het IKW een onderscheid gemaakt tussen type projecten, waarbij ecologische projecten en innovatieve pilots hoogstens 50% subsidie kunnen krijgen en economische projecten maximaal 50%.

Tot slot wordt nog opgemerkt dat er allerlei experimenten zijn in de havens op het gebied van natuurontwikkeling. Er worden wandelingen georganiseerd, er zijn broedponton aangelegd en er wordt geëxperimenteerd met materiaalgebruik bijv. bij Lauwersoog door het waterschap Noorderzijlvest. Dit levert vele leuke ideeën op die niet al te veel kosten. Marco Glastra raadt Harm Post aan contact op te nemen met Bas Bijl van de Waddenvereniging om eens een rondgang langs de havens te maken en de natuurontwikkeling ter plaatse te bekijken, want daar ligt een veel grotere uitdaging dan alleen baggeren. Marco Glastra biedt zijn hulp aan om hierbij te ondersteunen.

Daarnaast is er ook ruimte voor nieuwe initiatieven, zoals het programma EcoPort innovatieprogramma (volgende agendapunt). Voor het IKW is het een pré als dit in het Uitvoeringsprogramma wordt opgenomen.

- [De Raad roept op om goed samen te werken om IKW-projecten en programma's te ontwikkelen.](#)

4. Ervaringen en suggesties Innovatieprogramma EcoPorts

Ron Vaz Dias, directeur van iTanks, geeft aan de hand van een power point presentatie een toelichting. Hij presenteert meerdere voorbeelden die zijn inventarisatie voor het Innovatieprogramma heeft opgeleverd:

- Oilspills: er wordt olie in de havens gemorst en daar zullen dus oplossingen voor gezocht moeten worden;
- Slibverwerking: hiervoor wordt contact gezocht met de waterschappen;
- Zonnethermie: techniek voor ontzilting van zilt water. iTanks is thans bezig met het ontwikkelen van een business case;
- Waterstof bromine flow batterij: is deels een bewezen technologie maar nog niet helemaal in havens toepasbaar;
- Potentiële projecten zoals:
 - o Energy (radiolysen van plastics zoals visnetten)
 - o Great plastic bake off (mobiel waarde opschalen van plastics)
 - o Bayotech (on-site waterstofproductie)
 - o Ataway (mobiele waterstof tankstations)

Naar een EcoPort Innovatieprogramma

Arjen Bosch geeft aan dat er in de Raad al vaak over innovatie is gesproken en dan om met name in een meerjarig programma dit soort initiatieven bij de havens te innoveren. Het zou goed zijn om dit op te nemen in het concept uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied.

Theo Meskers geeft aan dat in Den Oever ook reeds innovatieve bedrijven zitten. Wellicht zijn er meer innovatieve bedrijven in de havens en is het zinvol om een Road Show te organiseren?

Ron Vaz Dias geeft aan dat er op 12 oktober een evenement wordt gehouden in Rotterdam over de energietransitie. Wellicht is het nuttig om zo'n soort evenement in januari/februari te organiseren voor Noord-Nederland?

In aansluiting hierop stelt Theo Meskers in concreto voor dat het team EZ Hollands Kroon dit samen met iTanks organiseert.

Cas König geeft aan al met iTanks samen te werken en daar goede ervaringen mee te hebben. Ook de gemeente Harlingen is enthousiast en denkt dan aan het project koude-warmte opslag.

- De voorzitter stelt vast dat de voorbeelden en werkwijze kunnen rekenen op steun van de Raad.
- Er zal gestreefd worden een soort Roadshow te houden begin 2022 te organiseren door gemeente Hollands Kroon samen met iTanks.
- De Raad is positief over het idee om een innovatieprogramma voor havens op te zetten en voor te stellen in de Agenda voor het Waddengebied.

5. Trilaterale havensamenwerking

Doel is te onderzoeken of het mogelijk is dat de havens (die de Letter of Intent hebben ondertekend) samenwerking zoeken met de trilateraal georganiseerde natuurbescherming.

Marco Glastra geeft aan dat er gedacht wordt aan een soort trilateraal Pact van Marrum.

- De Raad ondersteunt het initiatief om met de havens die de Letter of Intent hebben ondertekend te onderzoeken of samenwerking met de trilateraal georganiseerde natuurbescherming mogelijk is.

6. Update uit het Omgevingsberaad

Harm Post geeft een update van hetgeen besproken is in het Omgevingsberaad (OBW):

- Nationaal programma Noordzee: het OBW voelt zich een beetje geschokt over de ministeriele reactie op het advies dat ze vorig jaar december heeft uitgebracht en heeft haar bezorgdheid uitgesproken over het feit dat er geen samenhang bestaat tussen het Nationaal Waterprogramma en het programma Waddenzee.
- Tracé van de stroomkabel voor aanlanding van windenergie, moet die langs Schiermonnikoog of langs de Eems ook in relatie toekomstige aanlandingen. Het OBW gaat een advies geven aan de minister over het traject van de aanlanding van elektrische windenergie.
- Cas König vult dit aan met op te merken dat het proces uiterst frustrerend is. Hij ervaart dat alsof iemand niet zijn zin heeft gekregen waardoor het hele proces overnieuw gedaan moet worden en z.i. wordt het OBW daarvoor gebruikt.
- Marco Glastra zegt dit anders te zien want het EZ-traject verliep vooral via overheden. Nu brengen de stakeholders samen een advies uit en namens CWN spreekt hij zijn waardering uit voor de inbreng van de havens.
- Het OBW wil tempo en Harm vindt dit het kernpunt.

7. Update Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied

Arjen Bosch geeft een korte update. Binnen de regiegroep zijn aan de Agenda (naast de bestaande) nog enkele initiatieven toegevoegd. Dat zijn:

- De zoetwaterstrategie (mede t.b.v. de landbouw)
- Recreatie en toerisme langs de kust (hotspots en rustige gebieden) en
- Het vinden van een oplossing voor parkeren Offshore platforms bij Den Helder.

Het is inderdaad wel zaak om elkaar vast te houden via het Omgevingsberaad, ondanks dat er ook enkele tegenstellingen tussen de stakeholders bestaan. Het Pact van Marrum speelt een grote rol voor de havens in het Uitvoeringsprogramma, maar is het nog actueel en leeft het nog genoeg bij de ondertekenaars? Zie ook de opmerking uit de vorige Raad.

- De havens stemmen ermee om het Pact van Marrum te evalueren. Marco Glastra treedt op als contactpersoon voor CWN.

8. Planning

- Bestuurlijk Overleg Waddengebied: 8 december 2021
- Voorbereiden trilaterale Regeringsconferentie Waddenzee: moet vóór de zomer van 2022 gereed zijn, zodat de bijeenkomst zelf eind 2022 gehouden kan worden
- Volgende Raad van Advies Waddenzeehavens: mei 2022
Gastheer: Cas König, Groningen Seaports

9. Sluiting

Om 20.00 uur sluit de voorzitter de vergadering.

Deelnemers

Anne-Wil Lucas	voorzitter
Sander Alberda	bestuurslid Harlingen Seaport Business Association
Arjen Bosch	secretaris Raad van Advies Waddenzeehavens
Jacoba Bolderheij	directeur Port of Den Helder
Marco Glastra	directeur Groninger Landschap
Cas König	CEO Groningen Seaports
Theo Meskers	wethouder Hollands Kroon
Harm Post	directeur haven Lauwersoog
Paul Pot	directeur Port of Harlingen
Joost de Ruig	HID RWS Noord-Nederland
Paul Schoute	wethouder van Harlingen
Henk Staghouwer	gedeputeerde provincie Groningen
Ingrid de Vries	verslag

Gast bij agendapunt 3:

Gerben Huisman	directeur Waddenfonds
----------------	-----------------------

Gast bij agendapunt 4:

Ron Vaz Dias	directeur iTanks
--------------	------------------
